

Nederste billede: Gyldendals engelsk portal, u.d.

QUEERING AF SPROG- OG KULTURUNDERVISNINGEN

- behovet for at arbejde imod den
heteronormative dominans i
engelskundervisningen

PROFESSIONSBACHELORPROJEKT

Paula Marie Tebbens, 30160138

e16ba1, Engelsk

Vejledere: Lone Krogsgaard Svarstad og Dorthe

Bindseil

Københavns Professionshøjskole

Institut for Læreruddannelse

Juni 2020

Anslag inkl. mellemrum: 64.682

Antal normalsider af 2600 anslag inkl.

mellemrum: 24,8

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
1.1 Interkulturalitet	3
2. Problemformulering	4
3. Kort læsevejledning	4
4. Empiri og metode.....	5
4.1 Mine egne forforståelser og positioneringer	6
5. Præsentation af teori og vigtige begreber	6
5.1 Judith Butler: Queerteori.....	6
5.2 Fred Dervin: Queering og andetgørelse	7
5.3 Iram Khawaja om Michel Foucault: Diskurs, narrativ og positionering	8
5.4 Repræsentationer: Karen Risager	9
5.4.1 Cultural studies	9
5.4.2 Tre metoder – syn på kultur, samfund og videnskonstruktion.....	10
5.4.3 Risagers analytiske spørgsmål i forhold til cultural studies læsning	10
5.5 Vigtige begreber.....	11
6. State of the art	12
7. Analyse af empiri.....	14
7.1 Positionering og repræsentation af aktørerne	14
7.2 Repræsentation af kultur, samfund og verden	14
7.2.1 Billeder og illustrationer i ”First Crush”	15
7.2.2 Køn og seksualitet.....	16
7.2.3 Begreber ’kultur’ og ’identitet’	18
7.3 Interkulturel læring	18
7.4 Perspektivering på de andre underemner af forløbet ”First love”	19
7.4.1 Part 2: First time.....	19
7.4.2 Part 3: Seconds and thirds.....	20
7.4.3 Part 4: Love in literature	20
7.5 Sammenfatning	21
8. Diskussion.....	22
9. Konklusion.....	26
10. Handleperspektivet	26
Litteraturliste.....	29
Hjemmesider	29
Bilag 1 Queering af kultur- og fremmedsprogsundervisning – en tjekliste.....	31

Even the most complete resource is necessarily a selection and the process of selection limits the diversity and variability that can be found. This raises the issue of whose culture is represented in texts and how this constrains ways of engaging with the culture.

(Liddicoat & Scarino, 2013, s.85)

1. Indledning

Engelskundervisningen i folkeskolen holder mange døre åbne: de fleste elever har på den ene eller anden måde været i kontakt med det engelske sprog; gennem f.eks. tv serier, musik, eller engelske slogans. Derfor kan engelskundervisningen noget, som fransk- og tyskundervisningen ikke kan i den samme grad; nemlig at dykke dybere sprogligt og indholdsmæssigt. Med den nye ”Teacher education reform” i 2012, blev interkulturel kompetence en af de tre obligatoriske moduler for fremmedsproglæring i folkeskolen (Svarstad, 2020, s.2) og fra 2019, referer vejledningerne eksplicit til Michael Byrams Interkulturel Kommunikative Kompetence model (se afsnit 1.2 Interkulturalitet) i engelskundervisningen. FFM i faget engelsk efter 9. klasse indeholder bl.a. at ”Eleven kan agere selvstændigt i internationale kulturmøder på baggrund af forståelse af kulturelle og samfundsmæssige forhold” (UVM) samt ”har viden om potentielle konfliktpunkter i kulturmøder” og ”Eleven har viden om sproglige regler, normer og værdier i forskellige kulturer og samfund” (UVM). Intet kompetenceområde eller færdigheds- og vidensområde og -mål taler dog om en kritisk kulturel bevidsthed eller normkritik. De fleste lærematerialer arbejder med en bred vifte af emner, hvor mange berører identitetsdannelse, fra forskellige perspektiver. Dog har jeg i min egen tid som elev, studerende, såvel som udøvende lærer blevet opmærksom på, at seksualitetsstudier med fokus på kønsidentitet ofte kun bliver berørt overfladisk i sprog- og kulturundervisningen. Dette er ofte fordi seksualitet på den ene side virker som et tabubelagt emne, men også fordi der hersker stor uvidenhed og usikkerhed omkring hvordan det bedst kan eller skal integreres. Dette vises også i den seneste forskning fra Cynthia D. Nelson (2009), og ’the privatization of sexuality’ - ”The insistence that sexuality is to be confined to the private sphere reduces sexuality and specific practices one performs (...). Such a myth makes it impossible to imagine sexuality as having anything to

do with aesthetics, discourses, politics, cultural capital, civil rights or cultural power (Britzman in Nelson, 2009, s.207). Jeg identificerer mig selv som queer, og er i min egen skoletid ikke blevet præsenteret for diverse kønsidentiteter eller seksualiteter i hverken undervisning eller materialer. Jeg kender derfor følelsen af, at føle sig anderledes eller forkert alt for godt, og ved hvilke konsekvenser manglende repræsentation kan gøre for elevernes kønsidentitet, udviklingen af seksualitet og trivsel. Gennem min tid på læreruddannelsen, tilhørende praktikophold og tidligere arbejde i folkeskoler, er det blevet tydeligt at der fremhersker monoseksualiserende tendenser; dvs. at minoritetsgrupper som LGBTQI* personer er underrepræsenterede i materialer: "Knowledges about homosexuality and heterosexuality are positioned as if they have nothing to do with one another (...); in education contexts, heterosexuality is widely acknowledged, yet other sexualities are often hidden" (Nelson, 2009, s.207). Emner som f.eks. homoseksualitet berøres ofte enkeltstående, og under en bestemt binær kønsdiskurs uden at sætte spørgsmålstegn ved de derinde herskende magtstrukturer. Hvilket undrer mig, fordi der ellers i EFL undervisning, mht. critical literacy bliver lagt meget vægt på kritisk undersøgning af præsenterede emner eller materialer – hvorfor ikke også her? Intersektionalitet, dvs. krydsning af forskellige identiteter (f.eks. queer personer med anden hudfarve end hvid, homoseksuelle personer med funktionsvariationer osv.) kan bidrage til at analysere og forstå hvordan samfundets magtstrukturer, privileger og normer er koblet sammen, og give eleverne redskaber til kritisk analyse (Dervin, 2015, s. 25). Men har begrebet intersektionalitet egentlig en fast plads i EFL kulturundervisning?

Manglen af identifikationsmuligheder påvirker elevens egen kønsidentitet og seksualitet, måden at opfatte verden på, såvel som syn på herskende normer i samfundet. Det er derfor afgørende, at lærematerialer afspejler verden som den er; og dermed præsenterer diversitet; ikke kun majoriteten (Risager, 2018, s. 4).

Denne opgave tager udgangspunkt i det identitetspolitiske aspekt af læremidler i engelskundervisningen. Gennem en diskursanalyse af et forløb på Gyldendals Engelsk portal, undersøges dets muligheder og indskrænkninger, for en divers kønsidentitet; med fokus på seksualitet, og normalitetsforståelser.

1.1 Interkulturalitet

Det er for denne opgave substantielt at kort forklare begrebet *interkulturalitet*, som handler om "diskurser i verden, som fremhæver diversitet og kulturmøder" (Risager & Dervin i

Svarstad, 2018, s. 48). Interkulturalitet fungerer altså som et paraplybegreb, som dækkes af cultural studies og undersøger diskurser i kulturmøder. I denne kontekst er det vigtigt at nævne Michael Byrams model for interkulturel kommunikativ kompetence (IKK), på grund af dens specifikke tilgang til kritisk kulturel bevidsthed. Byram's teoretiske tilgang bruges ikke i opgaven, men er vigtig at have in mente som udgangspunkt:

Modellens dimensioner - viden, færdigheder, holdninger og kritisk kulturel bevidsthed - støtter lærerens, studerendes og elevers arbejde med at udvikle interkulturelle kommunikative kompetencer med det formål, at kunne bygge bro mellem egen kultur og andre kulturer eller kulturelle grupper i forbindelse med internationalisering osv. (Svarstad, 2018, s. 47)

At opnå kritisk interkulturel kompetence betyder altså at man "beskæftiger sig med sammenhænge mellem sprog, kultur, identitet, agency, magt og kontekst" (Svarstad, 2018, s. 53) fordi det er "relevant i forhold til en fremmedsprogs kontekst, da fokus er på kommunikation i kulturmøder" (Svarstad, 2018, s.53).

2. Problemformulering

Hvilke muligheder og begrænsninger for udviklingen af en divers kønsidentitet indeholder forløbet "First Love", med fokus på underemne "First crush" på Gyldendals engelsk portal. Hvilke aspekter er vigtige at jævnligt have in mente når man arbejder med interkulturalitet, køn og seksualitet i EFL undervisning?

3. Kort læsevejledning

Denne opgave undersøger, i hvilken grad forløbet fra Gyldendals engelsk portal er inkluderende for diverse kønsidentiteter og ser samtidig på, hvilke aspekter det er vigtigt at have i baghovedet ved arbejdet med interkulturalitet, køn og seksualitet i kultur- og fremmedsprogsundervisningen. Den seneste forskning vedrørende sidstnævnte udfoldes i State of the Art afsnittet. Empiri og metodeafsnittet præsenterer Gyldendals forløb, Risagers analyse spørgsmål, som danner udgangspunkt for analysen, såvel som en egen positionering fra opgavens forfatter, som er af stor vigtighed i arbejdet med normer og samfundets indbyggede magtstrukturer. Teoriafsnittet danner en teoretisk forståelsesramme for analysen, som tager afsæt i queerteori, othering, diskurs, narrativ og positionering, repræsentationer,

Cultural studies, intersektionalitet og andre vigtige begreber. De teoretiske tilgange har til mål at gennem analysen, belyse underliggende diskurser, normer og magtstrukturer i Gyldendals materiale, samt hvor vidt forløbet indskrænker eller muliggør udviklingen af en divers kønsidentitet. Central for analysen er en redigeret udgave af Risagers analysespørgsmål til arbejde med interkulturalitet i læremateriale. Diskussionen beskæftiger sig med den udfordrende men alligevel afgørende rolle, kritisk kulturel bevidsthed spiller i kultur- og fremmedsprogsundervisningen. I handleperspektivet argumenteres der afslutningsvis for et øget fokus på kritisk kulturel bevidsthed på forskellige instanser; i den politiske kontekst; en implementering i FFM i engelskundervisningen, samt praktiske løsninger i skolekontekst.

4. Empiri og metode

Denne opgave gør brug af den kvantitative metode, da jeg har indsamlet et bestemt materiale som analyseres på baggrund af forskellige kategorier og ved brug af en analysemodel.

Denne opgave indeholder en kritisk diskursanalyse af undervisningsmaterialet "First love" fra Gyldendal Engelsk online portal, med fokus på forskellige underemner. Forløbet og dets underemner er anerkendt materiale, som bliver brugt i folkeskolen.

Forløbet "First love" består af fire underemner: First crush, First time, Seconds and thirds, Love in litterature. Der foretages en dybdegående kritisk diskursanalyse i form af en kulturanalyse, med fokus på kulturel repræsentation og kønsidentitet i underemnet "First crush", med perspektivering på nogle af de andre underemner. Denne opgave indeholder en blanding af Risagers tre forskellige analysetilgange - tematisk analyse, interkulturel analyse og power- og empowerment analyse - da det er nødvendigt for en dybdegående analyse af de komplekse emner "kønsidentitet", "seksualitet" og "normalitetsforståelser". Analysen foretages ved brug af en tilpasset version af Karen Risagers analytiske spørgsmål i forhold til cultural studies læsning:

Positionering og repræsentation af aktørerne

- Hvordan er forlag, forfatter, undervisere og studerende positioneret og repræsenteret, særlig med forhold til deres subjektiviteter og kulturelle identiteter?

Repræsentation af kultur, samfundet og verden

- Hvilke kulturelle identiteter er repræsenteret og hvordan? (arbejdet med eller kun nævnt) (fokus på køn, seksualitet, race, etnicitet)

- Hvilke sociale identiteter er repræsenteret og hvordan? (arbejdet med eller kun nævnt) (fokus på skolebørn, voksne personer)
- Hvordan anses kultur og identitet i materialet? (Essentialistisk/ikke-essentialistisk, statisk/dynamisk)

Tilgang til interkulturel læring

- Fremmer tilgangen til kulturel læring opmærksomhed omkring subjektivitet og kulturel identitet? (Invitation til at reflektere på egen subjektivitet og kulturelle identiteter, invitation til at reflektere på kryds ad identiteter, understøtter kritisk bevidsthed om processer som Othering, minorisering, racialisering).

I denne opgave analyseres undervisningsmateriale fra en onlineportal, ikke en tekstbog som i Risagers tilfælde. Brugte citater og billedebeskrivelser i analyseafsnittet tager afsæt i forløbet "First love", fra Gyldendals engelsk portal og citeres frit i analysen. Udvalget er forsøgt gjort så repræsentativt som muligt.

4.1 Mine egne for forståelser og positioneringer

Mit eget liv som queer person, mine erfaringer fra skolesystemer som elev og som studerende, men også som lærer, har givet mig en øget opmærksomhed på normalitetsforståelser, magtdynamikker og køn i samfundet såvel som i uddannelsesinstitutioner. Jeg er bevidst om mit kritiske syn på brugen af sprog og repræsentation i materialer, som er grundet personlige erfaringer. Jeg har altså en øget opmærksomhed på disse diskurser og strukturer på grund af min baggrund, hvilket er en fordel. Dog er også bevidst om at jeg har en positionering i forhold til det jeg skriver om, og til det jeg undersøger, særligt også om mit privilegie af at være en hvid person.

5. Præsentation af teori og vigtige begreber

5.1 Judith Butler: Queerteori

Queerteorien, som er baseret i grundtanken om at identiteter ikke er faste, men derimod dynamiske, blev introduceret gennem Judith Butlers bog "Gender trouble" i 1990. Køn anses ikke som biologisk men istedet som socialt konstrueret og performativt. Det er dermed forkert at kategorisere folk på grundlag af en fælles karakteristik, da identiteter består af mange forskellige elementer. Queerteorien har en socialkonstruktivistiske tilgang, som anser individer som værende subjekter, der ændre og påvirkes gennem sociale kontekster: "Køn ses derfor ikke som en fast størrelse, men får en ny mening i de forskellige relationer fordi vi

reproducerer, genfortæller og opfinder nye forestillinger om køn” (Kirk 2010, s.19).

Queerteorien er vigtig at belyse i denne opgave, fordi den kristiserer den herskende opfattelse af det binært kønssystem. I det engelske sprog skelnes der mellem ’gender’ (det sociale køn)^{og} ’sex’ (det biologiske køn) (Kirk 2010, s.14), hvorimod det Danske ’køn’ både dækker det sociale og det biologiske køn. I følge queerteorie, bør køn istedet for et persons fast egenskab, ses som et fleksibel variable, der kan ændre sig i forskellige kontekster:

Gender is neither natural or innate, but rather, is a social construct which serves particular purposes and institutions. (...), rather than being expressions of an innate (gender) identity, acts and gestures which are learned and repeated over time create the illusion of an innate and stable (gender) core. (Sullivan 2003, s.82)

Der argumenteres for at køn er noget man *gør*, istedet for noget man *er* – at køn er performativt, da forskellige sociale kontekster og faktorer har indflydelse på den måde man gør sit køn på. Queerteorien argumenterer for kritisk bevidsthed i og med aktiv udfordring af forudfattede, stereotype forestillinger om identitet og køn.

5.2 Fred Dervin: Queering og andetgørelse

Nedenstående afsnit bygger på Fred Dervins artikel ”*Queering af sprog- og kulturundervisningen?*” (s.21-27). Fred Dervin er blandt andet optaget af manglen på seksualitetsstudier i sprog- og kulturundervisningen og at der eksiterer en generel uvidenhed omkring begreberne ’kultur’ og ’sprog’, hvad disse betyder eller står for, og anser det som et etisk problem (s.21). For at udforske ”monoseksualiserende tendenser”, såvel som den herskende heteronormative dominans (s.23), anbefaler han at ”queere” sprog- og kulturundervisningen. Dette kan for det første gøres gennem anerkendelse af bestemte fænomener, kategoriseringer, stereotyper, magtforhold og den generelle eksistens af minoritetsgrupper. Der skal åbnes op for diskussioner om misrepræsentation af bestemte grupper, såvel som om diskrimination: ”På samme måde som man ikke behøver at være ’sort’ for at reagere stærkt mod racisme, behøver man ikke være ’bøsse’ for at inddrage en dagsorden, der omfatter seksuel identitetspolitik i sit arbejde” (s. 24). For det andet nævner han også nødvendigheden af, at fokusere mere på tabubelagte emner som f.eks. seksualitet. Han anser intersektionaliteten som et passende værktøj for at skabe en form for queer-teori, ”der går ud over blotte seksualiteter” (s.25). Det ville ”gøre det muligt for os at nuancere

billedet af identitet, at undersøge de ikke privilegeredes erfaringer med henblik på at afdække magt i indbyrdes forbundne ulighedsstrukturer og at fremme social retfærdighed og sociale forandringer.” (s.25). Denne slags mål er ikke noget nyt eller banebrydende, og er meget præsent i andre uddannelsesformer. Dog mangler præcis dette fokus i sprog- og kulturundervisning i dag, da der har været alt for meget fokus på begreberne ´kultur´ og ´sprog´. Dervin gør brug af Butlers queer teori og støtter tanken om at køn er en socialt konstrueret identitetsmarkør. (s.25).

5.3 Iram Khawaja om Michel Foucault: Diskurs, narrativ og positionering

Det følgende afsnit er baseret på Iram Khawajas artikel ”Det selvkonstruerende menneske” (2005, s. 35-59) som udforsker det selvkonstruerede menneske på basis af psykologiens socialkonstruktionistiske og poststrukturalistiske perspektiver. I fokus er her ikke, ”hvad selvet indeholder, men hvordan det konstrueres i menneskets sociale deltagelse i verden” (s. 36). Khawaja tager udgangspunkt i Foucaults ide om diskurs, narrativ og positionering. I forhold til opgaven er det vigtigt at analysere disse tre begreber, som står i et gensidigt påvirkende trekants- forhold til hinanden; da deres sammenspil konstruerer subjektet/selvet. Da opgaven undersøger materialers mulighed for en divers kønsidentitet, er det fundamentalt at se på de diskurser og narrativer der præsenteres eller udelades i forløbet, da mennesker er formet af samfundets diskurser.

Khawaja definerer en diskurs som: ”generelle samtalemåder, som findes i og er skabt af, samfundets sociokulturelle udvikling, og er altså ”practices that systematically form the objects of which they speak” (s.37) og er dermed ”kæder af udsagn, institutionaliserede fremstillingsprocedurer (praktikker) samt historiske og kulturelt givne regler, som styrer samtaleprocedurernes indhold og form” (Lindgren i Khawaja 2005, s.37). Her tales om et netværk af tendenser i en gruppes udtalelser, som danner indforståede og eksplicite forbindelser mellem ord, generelle forståelser og udtalelser. Diskursen anvendes til at afdække de måder hvorpå individet konstrueres som subjekt (gennem narrativet):

”Diskurserne er således den baggrund, hvorpå det er muligt at positionere sig, men måden positioneringen finder sted, er ubestemt (s.41). Sproget spiller en stor rolle i skabelsen af diskurser, da det bruges som værktøj til at konstruere virkeligheden (s.37). Det er vigtigt at nævne at den samme diskurs kan blive givet forskellige narrative former” (s. 50). Ifølge Khawaja er et narrativ ”en bestemt organisering af en fortælling -en organisering, som i følge socialpsykologen Theodore Sarbin, er af central betydning for vores måde at forstå verden og os selv på” (s. 45). Det drejer sig altså her om en fortælling, som danner meningsgrundlag for

en person eller gruppe. Narrativer afspejler ikke virkeligheden, men kun en bestemt version af virkeligheden (s. 46) og man kan ikke betragte dem som ”sande” eller ”ægte” (s. 46).

”Narrativer kan betragtes som et redskab i afdækningen af, hvordan mennesket rent sprogligt positionerer sig selv eller andre” (s. 52).

I forhold til begrebet narrativ, er der fokus på individets lingvistiske slevkonstruktion (s. 54), da narrative konstruktioner står i forbindelse med menneskernes identitetsdannelse. Der er en gensidig afhængighed mellem subjekt og narrativer; da vi som mennesker konstruerer dem, samtidig med at vi er konstruerede (s.47). Bestemte kulturelle/samfundsmæssige

retningslinjer og normer, påvirker konstruktionen af vores narrativer og dermed vores selv:

”What I am capable of imagining myself to be, or what I am capable of saying, is bounded and constrained by the discourses I have access to and the discourses those others whom I interact with have access to.” (Davies in Khawaja, 2015, s.49).

Begrebet positionering defineres som ”den proces, hvorigennem den enkelte i en interaktionel kontekst lokaliserer sig selv i forhold til ”den anden” på grundlag af de eksisterende diskurser, der præger konteksten” (Burr i Khawaja, 2005, s.40).

5.4 Repræsentationer: Karen Risager

Den følgende afsnit bygger på Karen Risagers bog ”Representations of the world in language textbooks” (2018) som introducerer og anvender fem teoretiske tilgange til analyse af lærematerialer med fokus på repræsentationer. Disse er associeret med forskellige teoretiske forståelser af samfund, kultur og verden: national studies, citizenship education studies, cultural studies, postcolonial studies and transnational studies (s. 10). Denne opgave anvender kun Risagers cultural studies tilgang med fokus på kulturelle identiteter og identifikationsprocesser, som undersøger forskellige dynamikker af intersektionelle identiteter.

5.4.1 Cultural studies

Cultural studies traditionen har et ikke-essentialistisk syn på ’kultur’, dvs. at den går ind for et syn på kultur, der forudsætter, at den er konstrueret i diskurs (s.130). Det er altså ikke gennem begrebet ’kultur’ menneskernes værdier og normer kan forklares, men det er i stedet ’kulturen’ der kræver analyse og forklaring (s. 130). Cultural studies har ikke fokus på ”faste identiteter” som gruppemedlemskab, men på processer til identifikation af sig selv og det andet (s.130).

5.4.2 Tre metoder – syn på kultur, samfund og videnskonstruktion

Dette afsnit definerer kort Risagers forskellige analysemetoder¹, som opgaven tager udgangspunkt i:

1. Tematisk analyse: ”implicerer at kultur, samfund og verden ses som en stor samling af emner og videnskonstruktion gennem erhvervelse af faktuel viden om disse temaer” (s.24)
2. Interkulturel analyse: kultur, samfund og verden (også klasseværelset) anses som en ”samling af individuelle og gruppeperspektiver og identiteter og videnskonstruktion sker gennem udvikling af elevernes opmærksomhed for forskellige sociokulturelle identiteter og perspektiver og deres implikationer for kulturel kommunikation og forståelse, empati og samarbejde” (s.25)
3. Power og empowerment analyse: Kultur, samfund og verden (også klasseværelset) anses som ”scener med konflikt og ideologier og interkulturel læring ses først og fremmest som de studerendes refleksioner om sociale og politiske spørgsmål og hans eller hendes udvikling som kritiske og engagerede borgere” (s. 25)

Denne bacheloropgave indeholder en blanding af disse tre forskellige analysetilgange, da det er nødvendigt for en dybdegående analyse af de komplekse emner ”kønsidentitet” ”seksualitet” og ”normalitetsforståelser”.

5.4.3 Risagers analytiske spørgsmål i forhold til cultural studies læsning

(Følgende spørgsmål med egen oversættelse stemmer direkte fra Risager, 2018, s. 136,)

Positionering og repræsentation af aktørerne

- Hvordan er forlag, forfatter, undervisere og studerende positioneret og repræsenteret, særlig med forhold til deres subjektiviteter og kulturelle identiteter?

Repræsentation af kultur, samfundet og verden

- Hvilke kulturelle identiteter er repræsenteret og hvordan? (arbejdet med eller kun nævnt) (klasse, køn, seksualitet, race, etnicitet, religion, uddannelse, sprog osv.)

- Hvilke sociale identiteter er repræsenteret og hvordan? (arbejdet med eller kun nævnt) (Kendte personer, flygtninge, forretningsfolk, ingeniører, skolebørn, hjemløse, journalister osv.)

- Hvilke dimensioner af linguakultur er repræsenteret?

¹ Egen oversættelse

- Hvordan anses kultur og identitet i materialet? (Essentialistisk/non-essentialistisk, statisk/dynamisk)

Tilgang til interkulturel læring

- Fremmer tilgangen til kulturel læring opmærksomhed om subjektivitet og kulturel identitet? (Invitation til at reflektere på egne subjektivitet og kulturelle identiteter, invitation til at reflektere på kryds ad identiteter, understøtter kritisk bevidsthed om processer som Othering, minorisering, racialisering). Hvad er lærerens rolle?

Tekstbogen/materialets rolle i samfundet

- Ligner dele af tekstbogen/materialet andre genrer i samfundet? (turistguider, dokumentar osv.)

- Hvis tekstbogen er blevet produceret kommercielt: er dele af tekstbogen relateret til det faktum, at det er en vare?

5.5 Vigtige begreber

Følgende første 6 begreber stemmer fra Mads Ananda Lohdals Kapitel "De fleste falder udenfor normen" fra bogen "Seksualitet, skole og samfund" (2018).

Binaritet: Der findes to køn, de er hinandens modsætninger, og de udelukker og bekræfter hinanden gensidigt.

Heteroseksualitet: Man tiltrækkes af og indgår i romantisk-erotiske relationer med personer af det såkaldte modsatte køn.

Ciskønnethed: Man identificerer sig med det køn, man blev tildelt ved fødslen

Transkønnethed: Man identificerer sig ikke med det køn, man blev tildelt ved fødslen.

Kønsroller: Man positionerer sig socialt ved at påtage sig en kønsrolle, der passer til ens kropstegn.

Heteronormativitet: Forestillingen om, at det mest "rigtige", når et handler om køn og seksualitet, er en romantisk og/eller seksuel relation mellem én maskulin man og én feminin kvinde

Intersektionalitet: "En teori og en metode, som er udviklet inden for feministisk forskning for bl.a. at kunne undfange, hvordan kvinders udfordringer i hverdagen er bestemt af klasse, etnicitet og alder. Man ser køn, race og nation som vævet sammen og undersøger, hvilke sociale konsekvenser det har" (Jensen i Svarstad, 2018, p.52).

Stereotyp: A widely held but fixed and oversimplified image or idea of a particular type of person or thing.” (Oxford Dictionary)

Interculturality: Discourses about the world, that highlight cultural encounters diversity and (Risager & Dervin i Svarstad 2018, p.48).

Empowerment: “To develop complex understandings of representation or power. To develop and engage oneself in pluralistic discourses” (Svarstad, 2018, p.58).

6. State of the art

For at tydeliggøre, hvor denne bacheloropgave kan placeres inden for det undersøgte område, er det nødvendigt at undersøge den hidtidige forskning og emnets udviklingsniveau inden for forskningen. De områder der er relevante at undersøge, for at sætte opgaven i et bredere perspektiv, er interkulturalitet, repræsentationer, intersektionalitet og seksuelle identiteter. Forskning som nævnes under dette afsnit bruges igen i diskussionsdelen af opgaven. Karen Risager beskæftiger sig bl.a. med forskning af kulturelle repræsentationer af verden i andet- og fremmedsprogsundervisningen. Hendes bog ”Representations of the world in language textbooks” (Risager, 2018), indeholder flere analyser af danske fremmedsproglærebøger med fokus på kulturelle repræsentationer, såvel som en undersøgelse af 30 analyser af lærebøger som allerede findes på det internationale marked. Bogen vil blive benyttet i opgaven og spiller en afgørende rolle til det, opgaven vil undersøge. Risager konstaterer at kun en af de 30 analyser af lærebøger (Gray i Risager, 2018, s.38) beskæftiger sig med repræsentationer af LGBT personer i lærebøger og viser en usynlighed af LGBTQI* personer, samt en heteronormativ dominans i de præsenterede personer i materialet. Risagers egen analyse viser, at det sociale og kulturelle liv i de undersøgte lærebøger er domineret af hvide, middelklasse personer (Risager, 2018, s. 221) og at de ikke berører problematikken, som karakteristisk for den kulturelle undersøgelsesmetode, nemlig skiftende og forskellige identiteter, såvel som perspektiver og diskurs (Risager, 2018, s. 215). Risagers fokus ligger på generelle kulturelle repræsentationer, hvorimod denne opgave beskæftiger sig med specifikke kulturelle identiteter med specifik fokus på køn, seksualitet og etnicitet. Desuden er Risagers cultural studies tilgang, med fokus på kulturelle identiteter og identifikationsprocesser, vigtig for denne opgave da den også undersøger forskellige dynamikker af intersektionale identiteter. Lone Krogsgaard Svarstad, professor og specialiseret indenfor interkulturelle læreprocesser, har forsket meget på

interkulturalitetsområdet indenfor fremmedsprogsundervisningen. I sin artikel "Cultural studies and intersectionality in English language education: exploring students' engagement in issues of celebrity, identity, gender and sexuality", trækker hun på forskningsresultater af sin Ph.d. afhandling (2016), (en participatory research intervention & action research study) som undersøger, hvordan gymnasielever indgår i bredere spørgsmål om interkulturalitet, som inkluderer spørgsmål om identitet, berømmelse, seksualitet og køn (Svarstad, 2020, s.1). Forskningen "undersøger det pædagogiske potentiale ved kulturundersøgelser og tilfældet med Miley Cyrus' lege med intersektionale identiteter", gennem blandt andet en diskursanalyse (Svarstad, 2020, s. 1). Diskursbegrebet (præget af Foucault) er relevant for undersøgelsen af interkulturalitet og identitet og spiller derfor også en stor rolle i denne opgave, for at kunne analysere lærematerialet og dets brug af narrativer og repræsentationer. Svarstad problematiserer det faktum, at det var meget udfordrende for de deltagende undervisere at konceptualisere og undervise i interkulturalitet (Svarstad, 2020, s. 2), hvilket viste sig i forskningsresultaterne:

Students were not invited to engage in thorough analyses using a metalanguage with concepts such as identity, gender, sexuality, class, whiteness, race or drawing on background knowledge about Miley Cyrus. If students are to be invited to analyse broader issues of interculturality, English teachers must be offered professional development in Cultural studies providing them with pedagogical tools to carry out cultural analysis and to develop a metalanguage about cultural analysis they can use in classroom dialogues. (Svarstad, 2020, s. 10)

Svarstads forskningsresultater belyser problematikken om underviserens egen professionelle baggrund og viden om emnet og dets indvirkning på elevernes læring. Det ligger ikke i fokus af denne opgave, dog er det godt at have in mente, når opgaven analyserer lærematerialet og rollen af den normkritiske tilgang. En anden relevant forskning, der skal nævnes i dette afsnit er Cynthia D. Nelson's "Sexual identities in English language education – classroom conversations" (2009), som stemmer fra det US-amerikanske rum og har dermed en anden kontekst, dog kan der trækkes mange brugbare resultater som kan være til fordel for forskning i det danske rum, da Nelson udtaler sig eksplicit imod den heteronormative verdensorden. På baggrund af en empirisk undersøgelse inden for seksuel diversitet og seksuelle identiteter og hvordan disse italesættes og arbejdes med i sprogindlæringskontekster

(EFL), problematiserer Nelson det faktum at ”in educational contexts, heterosexuality is widely acknowledged, yet other sexualities are often hidden” (Britzman in Nelson, 2009, s.207). Underviserne og eleverne havde store udfordringer med emnet seksuel diversitet, hvilket bl.a. hænger sammen med begrænsninger i undervisningsmaterialet (Nelson, 2009, s. 209), såvel som den valgte undervisningspraksis, som var domineret af en ‘counseling approach’ og en ‘controversiel approach’. En ‘discourse inquiry approach’ viste sig at være mest effektiv, og havde fokus på at forstå “complex sociosexual dimension and meanings that are part of day-to-day interactions, cultural practices and social structures” (Nelson, 2009, s. 209).

7. Analyse af empiri

Analysen tager udgangspunkt i de analytiske spørgsmål nævnt under metodeafsnittet. Den følgende analyse tager udgangspunkt i forløbet ”First love” fra Gyldendal Engelsk, 8.-10. klasse. Afsnittet bygger på citater fra forløbet, med mindre anden teoretiker benævnes. Gyldendal introducerer forløbet på følgende måde: “The most famous and overpowering "first" of all. It fills us with feelings of hope, desire, romance, uncertainty, confusion and frustration. It turns your lives upside-down – but still we wish for it. This topic is about the first love.” Forløbet findes under området ”Culture” på onlineportalen og er delt op i fire dele: First crush, First time, Second and thirds, Love in Litterature. Denne analyse har fokus på den første del; “First crush”.

7.1 Positionering og repræsentation af aktørerne

Forlaget som har udgivet og står for indholdet er Gyldendal Engelsk, 8.-10. klasse. Forfatteren af forløbet ”First love” hedder Malene Marie Nicolaisen, dog tilbyder portalen ingen yderligere informationer om hende og hendes baggrund. Der findes heller ikke et billede af hende, info om alder, etnicitet/race eller synlige identitetsdimensioner eller uddannelsesbaggrund. Dette er dog tilfældet for alle andre forløb på Gyldendals online portal; den eneste info om forfatterne er deres navne. Online portalen tilbyder ingen ”learner’s” guide eller specifikt lærerguide til forløbet.

7.2 Repræsentation af kultur, samfund og verden

I løbet af denne bacheloropgave, anses ”mænd” og ”kvinder” ikke som biologiske kategorier men som sociale positioneringer i et patriarkalsk samfund. Fordi det ikke er tydeligt, hvad de præsenterede personer identificerer eller definerer sig som, bruges der ”_”, baseret på de

associationer, som materialet lægger ud med. Billedmaterialet understøtter tekstindholdet, nemlig et cis-heteronormativt syn på verden og repræsenterer dermed en binær kønsdiskurs. Fordi der ikke nævnes noget om andre kønsidentiteter end ”mænd” eller ”kvinder” kan læseren antage, at personer som præsenteres henholdsvis tilhører disse to grupper, udgående fra bestemte normative kønsmarkører som udseende, tøj osv.

Menneskerne som er repræsenteret er mest voksne, med kun få undtagelser.

I de materialer som bruges i ”First crush”, er voksne mennesker i fokus i følgende tilfælde:

”2. First crush” – animeret video om voksnes fortællinger om deres første forelskelse; ”3. I think i might be gay” – svaret fra ‘agony aunt’; ”4. Arranged marriages” – tekst om arrangeret ægteskab; ”5. When the first becomes the last” – citat fra Alexander Smith, tekst fra Jonathan Small; ”6. Saying goodbye” – tekst fra John Green.

Unge mennesker repræsenteres kun ved et tilfælde i materiale, nemlig i ”3. I think I might be gay”, som indeholder et brev fra en ung homoseksuel ”mand”.

Alle billeder viser caucasian/hvide mennesker, med undtagelse af et indisk ægtepar i delen ”Arranged marriages”. Pronominer der bruges i forløbet er ”He/she”, uden andre tiltag eller informationer om, at der findes andre pronominer eller muligheder for mennesker at

identificere sig som. De fleste tekster er enten blevet skrevet af ”mænd” eller indeholder deres perspektiv, med undtagelse agony aunts svar på den unge homoseksuelle mands brev i underemnet ”I think i might be gay”.

7.2.1 Billeder og illustrationer i ”First Crush”

Allerede på banneret for emnet ”First love” på hovedsiden af forløbet, vises et par under en paraply. Personen til venstre er klædt i jeans og sneakers, hvorimod den anden person til højre er klædt i gul kjole og røde ballerinas, med vinklet ben – hvilket ofte ses i heteroseksuelle kærlighedsfilm, når parret kysser. Introduktionen til hele forløbet starter altså ud med en binær kønsdiskurs og dermed en heteronormativ forståelse af hvad kærlighed er. Og selvom personernes hoveder forsvinder under paraplyen, er det på basis af den præsenterede kønsnormative beklædning tydeligt, at der også hos Gyldendal hersker en forståelse om at rigtig kærlighed forekommer mellem en maskulin ”mand” og en feminin ”kvinde”.

I underemnet ”2. First Crush”, findes et foto af et par, hvor den ene er lavere, har langt hår med feminint udseende og en højere person med kort hår, hvilket igen repræsenterer den binære tilgang til kærligheden i forløbet.

Underemnet ”3. I think I might be gay” viser en fotografi af voksne hvide ”mænd” på The New York Gay Pride March med regnbue flag. Homoseksualitet bliver her kun belyst fra en side og undlader andre grupper, som homoseksuelle ”mænd” med anden hudfarve end hvid, lesbiske, queer, transpersoner eller homoseksuelle personer med funktionsvariationer (f.eks. i kørestol). Her mangler det intersektionelle aspekt, og emnet bliver reduceret til kun et narrativ: hvide, homoseksuelle cis- mænd, uden funktionsvariationer.

Underemnet ”4. Arranged marriages” viser et voksent heteroseksuelt indisk ægtepar i deres bryllupsceremoni.

Underemnet ”5. When first becomes last” indeholder en fotografi af et ældre par bagfra med gråt hår, som holder om hinanden. Den ene person er lavere og har langt hår, mens den højere person har kort hår. Igen bliver læseren præsenteret for et heteroseksuelt par. Der findes ingen indikationer eller forklaringer på at det ikke handler om cis-heteroseksuelle mennesker. Dette gælder for hele forløbet.

Sidste underemne ”6. Saying goodbye” viser et fotografi på en hvid ung person med langt hår og fine ansigtstræk, i forbindelse med en kærlighedssang fra Adele.

7.2.2 Køn og seksualitet

Underemnet ”3. I think I might be gay” beskæftiger sig som det eneste med et emne der adskiller sig fra den heteroseksuelle norm, hvorfor dets måde at repræsentere minoritetsgruppen er af stor vigtighed. Allerede introduktionsteksten gør det tydeligt, at der er fokus på homoseksualitet som det ”særlige”, i forhold til heteroseksualitet:

When you are a teenager, finding out about love, sex and relationships can be difficult. Everything is new and exciting, and you might suddenly see the opposite sex in a new light. It is normal to be a little confused, and most teenagers also experience sexual attraction to the same sex at some point. However, that does not necessarily mean that you are gay. But for some teenagers, that first innocent fascination with a person of the same sex turns into crushes – maybe even love – and then what? (Gyldendals engelsk portal)

Emnet har fået sit eget underemne, som bliver efterfulgt af underemnet ”Arranged Marriages”. Spørgsmålet er, hvorfor det har fået sit eget underemne, og dermed stiller homoseksualitet, lige ved siden af arrangerede ægteskaber, som med stor sandsynlighed er et

mere fremmed og kontroversielt emne for eleverne. Særligt den sidste sætning i introduktionsteksten præsenterer homoseksuel kærlighed som problematisk: "But for some teenagers, that first innocent fascination with a person of the same sex turns into crushes – maybe even love – and then what?". Underemnets narrativ er dermed, at homoseksualitet "forekommer" og dermed skal nævnes, hvorimod heteroseksuelle narrativer fylder resten af "First Crush" og gør heteroseksuel kærlighed som "gældende".

Materialet i "I think I might be gay" omhandler et brev skrevet af en homoseksuel ung mand, til en 'agony aunt' (Mary), hvor personen skriver om sine følelser og bekymringer om at komme ud til venner og familie når man bor i en lille by. Brevet gør det tydeligt, at personen ikke er tiltrukket til kvinder og er meget alvorlig omkring sine følelser. På trods af tydeligheden af brevindholdet, er Marys svar temmelig tvivlsom og hun rådgiver ham at tage det roligt:

It can be difficult to figure out whether a crush is about friendship or if it is about love. A good friendship can sometimes feel a lot like a relationship (...). I do think, however, that you should wait to tell your friends and family until you feel ready. There is probably never a "good time" to come out, but maybe you need to feel a little more sure and comfortable with yourself before you let the world know how you feel. (Gyldendals engelsk portal)

Her ses en narrativ om homoseksualitet som en fase, som noget der ikke tages alvorligt men tales ned. Der lægges vægt på personens "forvirring" mht. seksualiteten og at det, at springe ud, ikke er noget der skal fejres.

Underemne "4. Arranged marriages" omhandler arrangerede ægteskaber i verden med fokus på Indien. Teksten i "Arranged marriages" gør sig umage med at tale om parforholdet generelt, ved at f.eks. skrive "Both parties give full consent to marriage", "Since marriage is seen as a marriage between families, not just between two people (...)" og taler dermed først ikke eksplicit om "mænd" og "kvinder". Senere hen bliver det dog tydeligt at det også her handler om binære forhold: "However, Indian men have to be 21 before they can be married, and the women have to be 18". Billedede af et indisk ægtepar bestående af en "mand" og en "kvinde" understøtter narrativet om ægteskabet som cis-heteronormativt.

Underemne "5. When first becomes last" arbejder med en tekst skrevet af Jonathan Small, som tydeligvis identificerer sig som cis-hetero "mand". Han skriver om sin første kærlighed

til sin hustru Dana. Bland de mange fortællinger fra voksnes perspektiv, falder Smalls i den samme kategori. Her præsenteres et cis-heteroseksuelt ægteskab, der bruges som en dominant fortælling om kærlighed. Der stilles ingen spørgsmålstejn ved hvorfor dette materiale blev valgt, hvorfor hans perspektiv er værdifuld at præsentere, eller hvad den ikke præsenterer - et gennemgående træk i "First love".

Underemne "6. Saying goodbye" bruger igen et citat fra den "mandlige" forfatter, John Green uden forklaring på hvorfor dette er givende.

7.2.3 Begreber 'kultur' og 'identitet'

Ordet 'kultur' bliver ikke nævnt, udover at forløbet "First love" findes under kategorien "Culture" på portalen. Dog præsenteres forskellige synspunkter på emnet "First crush". Ordet 'identitet' nævnes ikke, men underemnerne kommer meget overfladisk ind på kønsidentitetsområdet ved at tale om homoseksualitet. Der bliver dog ikke nævnt andre mulige kønsidentiteter eller vigtige emner og tematikker knyttet til dette emne.

7.3 Interkulturel læring

I det følgende betragtes de enkelte dele af underemnet "First Crush" med henblik på, om de fremmer opmærksomhed på subjektivitet og kulturel identitet.

Aktiviteterne i "First crush" er generelt inddelt i før-, under- og efter aktiviteter, hvor der startes ud med en forberedelsesopgave for at aktivere elevernes forudgående viden. Der gøres brug af en "cooperative learning" tilgang, hvor eleverne arbejder sammen om teksterne og elevernes eget syn på emnet. Desuden findes der diskussions- eller forståelsesopgaver, som arbejdes med i par eller små grupper, såvel som kreative opgaver.

"2. The first crush": her arbejdes blandt andet med en animeret video om voksnes fortællinger om deres første kærlighed. Der gives mulighed for at reflektere over egen subjektivitet og erfaringer ("Can you relate to this situation?") men inviterer ikke eleverne til at tænke kritisk over de par eller personer der præsenteres i videoen; hvorfor de var blevet valgt, eller om eleverne kunne finde diversitet?

"3. I think I might be gay" præsenterer diversitet til en hvis del, fordi den arbejder med homoseksualitet. I diskussionsopgaven bliver eleverne bedt om at udtrykke deres mening om 'agony aunt' Marys svar, og hvilket svar de ville have givet den unge person. Derudover skal de diskutere om, hvordan de ville reagere hvis en af deres venner sprang ud til dem som homoseksuel. Her kan ses, at eleverne skal reflektere over deres egen subjektivitet og dels

forholde sig kritisk til Marys svar. Derimod gives der intet reelt incitament til kritisk bevidsthed om processer som Othering, stereotyping eller minorisering; hvorfor der f.eks. kun er hvide ”mænd” på billedet, og hvorfor det vælges at præsentere homoseksualitet gennem dette narrativ. Der bliver heller ikke italesat, hvilke andre minoritets/-samfundsgrupper der ikke nævnes og hvad det betyder, at tale om nogle samfundsgrupper, men at udelade andre. Den tilstedeværende magtdimension og spørgsmålet om privilegie bliver ikke taget i betragtning, og der bliver heller ikke sat spørgsmålstegn ved den herskende køns/- og seksualitetsdiskurs. Det udelukker muligheden til refleksioner omkring intersektionelle identiteter. Spørgsmålet ”Why do you think it is so difficult for some people to tell others that they are gay?”, tyder på en intention om kritisk tænkning og skabelse af opmærksomhed, men i stedet skaber det Othering. Køn eller seksualitet som en social dimension af samfundet mangler her, og bliver reduceret til en individuel ”udfordring” for samfundet.

”4. Arranged marriages” indeholder en for/ imod- debat om arrangeret ægteskab. ”If you already have a fixed opinion about the topic, then it’s a very good exercise to try to argue the opposite of what you believe” – dette udfordrer elevernes mulige fordomme og lader dem reflektere over deres egen subjektivitet. Der bliver ikke talt om andre ægteskaber end dem mellem ”mand” og ”kvinde” eller hvordan det er i Indien i forhold til det.

”5. When the first becomes the last” præsenterer ingen diversitet; der bliver ikke stillet spørgsmålstegn ved, hvorfor Smalls tekst blev valgt som arbejds materiale og hvilken narrativ der dermed præsenteres. Eleverne arbejder ikke med deres kritiske opmærksomhed.

”6. Saying goodbye”: efter en indledende citat fra John Green, hvis tilstedeværelse ikke forklares yderligere, følger en sangtekst af musikeren Adele; en hvid, cis-hetero kvinde. Det er tydeligt at hendes sang blev udvalgt fordi det passer til emnet, og det er også dette, diskussionsspørgsmålene handler om. Der er ingen incitament til at tænke kritisk over valg af materiale.

7.4 Perspektivering på de andre underemner af forløbet ”First love”

Følgende afsnit indeholder en analytisk sammenfatning af de andre underemner i forløbet ”First love”, for at skabe et overblik over hele forløbet.

7.4.1 Part 2: First time

”8. A big secret” indeholder en cis-heteroseksuel kærlighedshistorie uden et kritisk syn på det præsenterede materiale.

“9. My first time” indeholder et billede af et cis- heteroseksuelt par, samt forskellige historier om første samleje, hvoraf tre af dem tydeligt er cis-heteroseksuelle, og to anonyme fortællinger som dog giver tydelige associationer til, at det blev skrevet af ”piger” som taler om ”drengene”. Derudover indeholder det en forståelsesopgave om tekstens indhold, uden kritisk undersøgelse af det præsenterede materiale.

“10. The abstinence movement” indeholder en forståelsesopgave om tekstens indhold, samt en diskussionsopgave om seksualundervisning i USA og Danmark. ”What should it include, who should teach it?” Her gives en god mulighed for også at inddrage andre samfundsgrupper/LGBTQI* elever, dog står det ingen steder at det ville være oplagt her.

“11. Teen statistics” viser et billede af ung ”kvinde” med en graviditetstest samt diskussionsopgave om ”teen pregnancies” i USA og Danmark.

7.4.2 Part 3: Seconds and thirds

“12. Outline” præsenterer ægteskaber der mislykkes, uden tydeliggørelse af om statistikken mener alle ægteskaber eller, som i resten af materialet, kun taler om heteroseksuelle ægteskaber.

“13. A divorce poem” indeholder et billede af et cis- heteroseksuelt ægtepar som er blevet revet i to, et digt om et cis-heteroseksuelt par som bliver skilt, samt en debat- opgave om følelser og tanker om den præsenterede situation - ingen andre familieformer bliver præsenteret.

”14. 70 Years apart” arbejder med video, hvor et tidligere cis-heteroseksuelt par genforenes efter 70 år. Billedet af to gamle hvide mennesker som holder hinanden i hænderne, giver associationer til et heteroseksuelt par pga. kønsnormative farver; en binær kønsdiskus om femininitet og maskulinitet, såvel som heteroseksuel kærlighed, uden incitament til kritisk syn på det præsenterede materiale.

7.4.3 Part 4: Love in literature

”15. Outline” om Romeo og Juliet & Twilight: ”What can these stories tell us about love?”, som et ironisk spørgsmål, som associerer at den “egte” kærlighed er cis-heteronormativ. Ingen perspektivering, over hvilken gruppe disse mennesker tilhører, hvilken diskurs/narrativer der præsenteres.

”16. Romeo and Juliet” indeholder en forståelsesopgave om indholdet.

“17. Twilight” arbejder med en forberedelsesopgave: ”Are lovestories mostly written for girls and women?”; og fortæller dermed indirekte om samfundets herskende normer. Desuden

findes et billede af et cis-heteroseksuelt par samt en diskussionsopgave: "Will Twilight become a times lovestory?". Her ses en binær kønsdiskurs, og et narrativ om at romantisk kærlighed foregår mellem en "mand" og en "kvinde". Der arbejdes ikke kritisk med materialet mht. hvilke samfundsgrupper der er i fokus.

7.4.4 Evaluation

Evaluationen indeholder en meget generel evaluering om forløbets forskellige temaer og materialer, samt åbne spørgsmål som f.eks.: "How would you define 'a good lovestory'". Men da forløbet ikke har arbejdet med kritisk materiale hele vejen igennem, er det tvivlsomt hvorvidt eleven faktisk trækker på andre informationer eller tør at dele muligvis private tanker, hvis den ikke har følt sig repræsenteret under hele forløbet. Under "3. Love proposals" findes links til "prom proposals" som en tradition hvor alt materiale præsenterer heteroseksuelle par, med undtagelse af et muligt lesbisk par.

7.5 Sammenfatning

Sammenfattende kan der altså konstateres at forløbet "First love" i sin materiale præsenterer en kønsdiskursiv forestilling om den "maskuline mand" og den "feminine kvinde", såvel som en herskende binære kønsdiskurs, nemlig at det er mere "normalt" at kærligheden forgår mellem en feminin "kvinde" og en maskulin "mand". Det italesættes narrativt på flere forskellige måder, såsom kønsstereotyp udseende, heteroseksuelle par på billedmateriale, at næsten alt materiale indeholder tekster/materiale fra heteroseksuelle personer og deres fortællinger om deres heteroseksuelle partnere, eller forestillingen om hvad kærlighed er. I følge Butler er køn noget man gør, ikke noget man er (Kirk 2010, s.19). Gyldendals forløb udfordrer dog ikke de forudfattede forestillinger om køn og identitet i samfundet, og dermed reproducerer samfundets binære kønsdiskurs. Da det selv eleverne konstruerer gennem narrativer, er afhængigt af dominante forestillinger som eksisterer i samfundet, dvs. kønsdiskursen, er muligheden for en divers kønsidentitet og seksualitet indskrænket eller ikke givet i forhold til dette forløb.

Den repræsentative del om homoseksualitet, "I think I might be gay" portrætterer et selvnarrativ af en ung homoseksuel person, er præget af usikkerhed, angst og følelsen af at være anderledes. Her vises diskursernes indvirkning på samfundets måde at fortælle os, om os selv og vores oplevede virkelighed; at der er noget 'galt' med LGBTQI* personer. Samfundets rolle i skabelsen af den diskurs, der fremmer disse narrativer ignoreres fuldstændigt. Her ses en underforstået normalitetsnormalitet: alle underemner tager

udgangspunkt i cis-heteroseksuelle relationer, som reproducerer samfundets dominante diskurs om, at alle der ikke identificere sig med det, er ”anderledes” og gør dermed cis-heteroseksuelt kærlighed til den gældende norm. LGBTQI* personer eller emner præsenteres ikke på lige fod, eller som en legitim mulighed for eleverne. Dervin taler her om ”monoseksuelle tendenser”, altså en heteronormativ dominans (Dervin, 2015, s.23), som fejler at tydeliggøre og/eller at undersøge, hvordan det der bliver kommunikeret påvirker den heteronormative praksis og samfundets gældende normer. Det cis-heteroseksuelle privilegie bringer andre kønsidentiteter eller seksualiteter til tavshed, hvilket sker gennem ikke at tale om f.eks. begrebet *queer* eller intersektionelle identiteter.

I følge Dervin, er det et vigtigt mål i folkeskolen, at ”afdække magt i indbyrdes forbundne ulighedsstrukturer og at fremme social retfærdighed og sociale forandringer.” (Dervin, s. 2015, s.25). Der er tydelige magtstrukturer flettet i forløbet, og særlig i underemne ”First crush”, og der mangler en eksplicit kritisk tilgang til den præsenterede diskurs og dens narrativer. Gyldendal fejler at præsentere et nuanceret billede af kønsidentitet, blandt andet også fordi det intersektionelle aspekt ikke er til stede, hvilket ellers kunne være blevet brugt for at arbejde med en øget forståelse for samfundets magtdimensioner (Dervin, 2014, s. 25). Risager refererer i sin bog til Thomlinson (Risager, 2018, s.4-5), og vigtigheden om at humanisere læremateriale, det vil sige at der skal være fokus på at gøre det mere personlig og relevant for mennesker, der bruger det. Dog er voksnes syn og perspektiver meget dominant i næsten alle dele af ”First Crush”, hvilket stiller spørgsmålstegn ved elevernes mulighed for at identificere sig med det.

8. Diskussion

I analysen kunne der konstateres, at det udvalgte materiale fra Gyldendals online portal er præget af heteronormative forståelsesrammer og præsenterer en binær kønsdiskurs. Med udgangspunkt i cis-heteroseksuelle personer/relationer i de forskellige underemner, bliver en underforstået majoritetsnormalitet tydeligt. LGBTI* personer er med en enkelt undtagelse ikke repræsenteret i hele forløbet, og der er en mangel af incitament til kritisk tænkning i materialernes forskellige aktiviteter. Alt dette begrænser non-binære identiteter i vores samfund. Men hvorfor er det relevant? Hvilken berettigelse er der for at vi skal arbejde på vores non-binære forståelser af verden og kontinuerligt forholde os kritisk?

Problematikken af en heteronormativ dominans som blev belyst i analysen er mere kompleks end som så, fordi det der udspiller sig på institutionernes plan, dvs. klasseværelset, står i

direkte forbindelse med det omgivende samfund og de der gældende normalitetsforståelser. Der findes forskellige perspektiver på det, som f.eks. Risagers: "It does matter what image of the world the learning material presents to us as readers. Learning materials are carriers of potential knowledge" (2018, s. 4), dvs. undervisningsmaterialet formidler den version af samfundet/verden, som "gælder", som anses som rigtigt, og i uddannelseskontekster er cis-heteroseksualitet bredt anerkendt, hvorimod andre seksualiteter og kønsidentiteter ofte ikke er til stede (Nelson, 2009, s. 207). Dette er problematisk for elever, som ikke identificerer sig som cis-heteroseksuelle, men også de andre elever, fordi de bliver præsenteret for et urealistisk billede af verden, som følger en indskrænkning af en bredere vifte af muligheder mht. identitetsdannelse. Fordi vi tænker og taler om køn på denne måde, fremprovokerer det en cis-heteronormativ form for tænkning og giver forudbestemte mulighedsrum for mennesker at konstituere deres identitet indenfor. Vores diskurs indskrænker vores forståelsesramme for, hvad vi kan være. Heteronormative forståelser kan altså blive begrænsende for folkeskolens almindelige formål (UVM), som egentlig har til mål at "fremme(r) den enkelte elevs alsidige udvikling" (§ 1.) og "skal forbedre eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed" (§ 1. , Stk. 2.). Skolens virke skal være præget af ligeværd (§ 1. , Stk. 2.), men kan der tales om lighed, når der eksisterer en cis- heteronormativ dominans og andre kønsidentiteter ikke bliver italesat? "Matters of sexuality are in fact matters of knowledge and society and as such are manifest in the public domain and are relevant to anyone, not just gay people", som Nelson (2009, s. 207) tydeliggør. Nelson refererer desuden i sin forskning til Britzman som konstaterer at "Heterosexuality must become uncoupled from discourses of naturalness or from discourses of morality. Heterosexuality must become viewed as one possibility among many" (Britzman in Nelson, 2009, s. 212). Men hvordan skal dette gribes an? Nelsons forskning viser at "selecting resources that include even a brief mention of lesbian, transgender, bisexual or gay thematic content or perspectives (...), can be a way for teachers to incorporate gay themes in ways that students are likely to consider authoritative and legitimate" (2009, s. 216). Underviseren har dermed magten til at påvirke elevernes opfattelse af vigtigheden af dette emne. I følge Svarstads og Nelsons forskning, kræver en queering af sprogundervisningen, eller at kunne tematisere og arbejde normkritisk, en vis forforståelse og evner/værktøj fra underviserens side. Der kunne konstateres, at de fleste undervisere havde store udfordringer med dette, samt med at udøve kritisk kulturel analyse af det præsenterede materiale bl.a. manglende pædagogiske værktøj og et manglende metasprog (Svarstad, 2020, s.11). På trods

af åbne, diskuterende spørgsmål i sin materiale, påviser Gyldendals forløb "First love" den samme tendens, da den ikke giver incitament til kritisk analyse og der findes ingen supplerende materiale med fokus på at kønsidentiteter er kritisk kulturel analyse. Det er ikke til at vide, hvilken baggrundsviden underviseren selv har i bagagen, når der arbejdes med "First love", men portalen fejler at tydeliggøre vigtigheden af en kritisk tilgang til det præsenterede og ikke præsenterede. Queering af sprogundervisningen kræver en aktiv indsats og kan være tidskrævende. Et modargument for alt det er, at verden bliver for ukvantificerbar; at den er for kompleks og bliver for utilgængelig for eleven. Her kan der dog argumenteres at vores undervisningsmaterialer for det første bør afspejle den konkrete verden eleverne lever i. For det andet bør materialerne netop udfordre elevernes verdenshorisont, og for det sidste skal de udvalgte materialer udruste eleverne med redskaber så de kan udfordre verden og dens status quo. At give eksplicit plads til normkritiske emner såvel som kønsdiversitet i undervisningen, kan være til gavn både for elever og undervisere:

While gay-themed class discussions can help learners to articulate and develop important linguistic/cultural knowledge, at the same time such discussions can prove complex and challenging for teachers and learners alike (...). The challenges can be understood as pedagogic opportunities if they are framed as such.

(Nelson, 2009, s.205)

Fokus på intersektionalitet bliver ofte tabt, men er af afgørende vigtighed, for undersøgelsen af begrebet og dets betydning kan hjælpe med at forstå magtdiskursernes sammenhænge i samfundet. Gyldendals materiale arbejder ikke med de intersektionelle identitetsaspekter og taber dermed et værdifuldt redskab. Dette bachelorprojekt har taget udgangspunkt i Cultural studies og dermed et ikke-essentialistisk syn på kultur, som anser kultur som dynamisk og ikke tilhørende en bestemt gruppe. Mange materialer og lærebøger tager derimod udgangspunkt i et essentialistisk perspektiv, ligesom Gyldendals forløb "First love", som anser kultur som statisk og tilhørende en specifik gruppe. Det essentialistiske modargument har dog en berettigelse, og det er den didaktiske bekymring omkring hyperkompleksitet og overkomplicering af problemstillinger. Dette skal man have sig for øje, når man arbejder videre med en non-binær forståelse af køn: Hvordan er det muligt at segmentere og didaktisere noget komplekst, svært og måske endda noget, der kan være helt fremmed for eleverne, på en måde så det netop styrker deres forståelse af verden og ikke blot forvirrer

dem. Sagt på en anden måde: Hvordan kan man gøre den komplekse og nuancerede forståelse som analysen peger på tilgængeligt for eleverne? En critical literacy tilgang er for det meste allerede tilstede i EFL undervisningen, og har fokus på hvordan eleverne kan få en forståelse af "how texts and discourses can be manipulated to represent and, indeed, alter the world (Luke in Risager, 2018, s.144). Det vil sige at eleverne jævnligt skal opfordres og inviteres til at arbejde kritisk med tekster og emner for at forbedre deres interpretative evner (Risager, 2018, s. 145). Nelsons forskning (2009), trækker bl.a. på Alexander & Banks begreb 'Sexual literacy' som handler om at inkludere queere stemmer og perspektiver såvel som "to become more literate about sexuality in a more general sense" (Alexander & Banks i Nelson, 2009, s. 207):

(...) It is imperative that students understand the connections between discourse, information, identity, and community represented by the term sexuality. Ignoring critical inquiry into these connections run the risk of enabling, perhaps even furthering, students' ignorance about the strong connection in our culture between sexuality and identity. (Alexander & Banks in Nelson, 2009, s. 207)

Sexual literacy kan altså bruges som yderlige et redskab i EFL undervisningen, for at arbejde med interkulturalitetsaspektet og for at undersøge hvordan samfundets diskurser skaber bestemte narrative og seksualitetsaspekter. Her kan der også refereres tilbage til Dervin, som omtaler 'queering' af sprogundervisning som et vigtig værktøj der kan hjælpe med at analysere privilegier og ulighedstrukturer for at fremme sociale forandringer (Dervin, s. 2015, s.25).

Sammenfattende, kan der altså konstateres at forskningen er nået langt med at afdække de tomrum/huller der findes i forbindelse med cultural studies og en normkritisk tilgang i skolekonteksten, dog er der en tydelig mangel på implementering af dette i læreruddannelsen såvel som i folkeskole kontekst. Det indeholder også supplerende rådgivning/materiale for udøvende undervisere og skoleledere. En kritisk tilgang til udvalg af materiale, såvel som undervisningspraksis er afgørende og uundgåelig for at sikre, at alle elever kan trives og udvikle kritisk tænkning. Det skal vi hele tiden have in mente, fordi den måde vi præsenterer verden på, har en stor indflydelse på elevernes syn, perspektiver, udvikling, og kønsidentitet:

Teachers need to consider not just what students say but how their own practices might perpetuate heteronormative thinking. Since pedagogy cannot be politically or ethically neutral, the question is not whether values should be part of teaching, but which values, and whose values will prevail. (Nelson, 2009, s. 212)

9. Konklusion

Der kan konkluderes at det udvalgte materiale fra Gyldendals Engelsk portal reproducerer den herskende binære kønsdiskurs ved kun at præsentere cis-heteroseksuelle perspektiver, med en enkel undtagelse, og dermed viser en underforstået majoritetsnormalitet og en heteronormativ dominans. Selvom der sprogligt ikke altid eksplicit tales om ”mænd” og ”kvinder”, understøtter billederne, de præsenterede perspektiver og manglen på kritisk kulturel bevidsthed, den binære kønsdiskurs. Forløbet udfordrer ikke forudfattede normative narrative forestillinger om køn og identitet i samfundet, og belyser heller ikke samfundets rolle i skabelsen af diskurser og narrativer. Desuden er der en afgørende mangel af incitament til kritisk tænkning i materialerne og deres aktiviteter. Der kan altså konkluderes, at forløbet på Gyldendals Engelsk portal hovedsagelig indeholder indskrænkninger for udviklingen af en divers kønsidentitet. Når der arbejdes med interkulturalitet, køn og seksualitet i EFL undervisningen, er det vigtigt at have in mente at lærematerialet i underviserens praksis formidler det billede af verden, som ’gælder’. Derfor er det underviserens ansvar at arbejde imod en cis-heteronormativ dominans i undervisningen, og ved at inkludere LGBTQI* perspektiver, skabe plads for diverse seksualiteter og kønsidentiteter. Det er dog blevet tydeligt i den nævnte forskning, at mange undervisere mangler viden og værktøj for at kunne iværksætte det. En kritisk kulturel bevidsthed er afgørende for både undervisere og elever, så samfundets diskurser og narrativer kan undersøges kritisk for at forstå sammenhæng af magtforhold, privilegier, ulighedsstrukturer og diskurser i samfundet. Lærers viden om normkritisk pædagogik spiller en vigtig rolle for at læreren kan vælge de rigtige materialer og give incitament til kritisk tænkning i undervisningen.

10. Handleperspektivet

For at øge den kritiske kulturelle bevidsthed i folkeskolekontekst og dermed følgende samfundskritiske tilgange til eksisterende normer i folkeskolen, er der behov for implementeringer på forskellige instanser. Et første skridt ville være, at implementere kritisk

kulturel bevidsthed såvel som normkritiske pædagogiske tilgange som nøglebegreb i uddannelseskontekst og forenklede fællesmål i Engelskundervisningen (og andre fremmedsprog). Normkritisk pædagogik har allerede en fast plads i pædagoguddannelsen, men det er lige så vigtigt i læreruddannelsen. Sådant en implementering og bekendtgørelse ville have stor indflydelse på skolekonteksten, og dermed ledelsen, underviserne og endelig elevernes læring og udvikling. Dette indeholder også yderligere ressourcer til allerede praktiserende undervisere, i form af enten normkritiske repræsentanter/konsulenter på skolerne eller obligatoriske videreuddannelser. Andre konkrete tiltag der lægger op til en kvalificering af praksis, er eksplicitte praktiske manualer til queering af sprog- og kulturundervisningen (Se Bilag 1 som eksempel), som kan sikre, at det brugte undervisningsmateriale er inkluderende og som kan hjælpe med at iværksætte kritisk kulturel bevidsthed, såvel som åbne diskussioner om normer, kønsidentitet og seksualitet. Her ville Nelsons fem microstrategier (Nelson, 2009, s. 206-217) fungere som værktøj:

- 1. Recognizing that sexual literacy is part of linguistics/cultural fluency*
- 2. Facilitating queer inquiry about the workings of language/culture*
- 3. Unpacking heteronormative discourses for learning purposes*
- 4. Valuing multisexual student and teacher cohorts*
- 5. Asking queer questions of language- teaching resources and research*

I forbindelse med manualer er en yderligere fokus på critical literacy nødvendigt. Dette kan sammen med sexual literacy (Nelson, 2009) bruges i EFL undervisningen, for at arbejde med interkulturalitetsaspektet gennem at undersøge, hvordan samfundets diskurser skaber bestemte narrative og seksualitetsaspekter som afspejles inden for skolens rammer. Det er vigtigt at sætte spørgsmålstegn ved sit egen praksis (refleksiv distance) og sin egen perspektiv/baggrund, hvilket indeholder privilegier og synspunkter. Det udvalgte materiale skal bearbejdes kritisk, dvs. hvilken samfundsgruppe bliver præsenteret, hvem mangler? Eleverne skal aktivt inddrages i materialet, og deres perspektiver, viden og synspunkter skal høres. Ud over materialernes indhold og selve teksten, behøves der en øget fokus på det visuelle som en afgørende formidling af associationer. Det vil sige at der er behov for et visuelt sprog, som ikke er eksplicit og normativt, men giver rum for flere fortolkninger og associationer. Hvis det f.eks. drejer sig om emnet "First love", skal der tages afstand fra

brugen af et hovedsageligt hvidt-cisheternormativt billedmateriale, men i stedet præsentere en bred vifte af etniciteter, seksualiteter og kønsidentiteter.

Litteraturliste

Dervin, F. (2015): Queering af sprog- og kulturundervisningen? *Sprogforum*, vol. 2015 (nr. 60), s.21-27

Khawaja, I. (2005). Det selvkonstruerende menneske. *Nordiske udkast*, vol. 33 (nr. 1), s. 35-59

Kirk, A. H. (2010): Køn – Teoretisk set. I: Kirk, A. H., Scott, K., Siemen, K. & Wind, A. (Red.), *Åbne og lukkede døre - en analogi om køn i pædagogik* (s.13-38). København: Frydenlund

Liddicoat, A. J. & Scarino, A. (2013): *Intercultural language teaching and learning*. Chichester, United Kingdom: Wiley & Blackwell

Lodahl, M. A. (2018). De fleste falder udenfor normen. I: Roien, A. L., Simovska, V., Graugaard, C. (Red.), *Seksualitet, Skole og samfund* (s. 253-271). København: Hans Reitzels Forlag

Nelson, C. (2009). *Sexual identities in English language education*. New York: Routledge.

Sullivan, N. (2003): *A critical introduction to queer theory*. New York University Press

Svarstad, L. (2020). Cultural studies and intersectionality in English language education: exploring students' engagement in issues of celebrity, identity, gender and sexuality. *The language learning journal*, s. 1-13.

Svarstad, L. (2018). En Cultural Studies-tilgang til kulturmøder og interkulturalitet I: Daryai-Hansen, P., Søndergaard Gregersen, A., Jacobsen, S.K., Von Holst Pedersen, J., Svarstad, L.K. & Watson, C. , *Fremmedsprogsdidaktik- Mellem Fag og didaktik*. København: Hans Reitzels Forlag

Hjemmesider

English Oxford Dictionaries (2018): Stereotype. Lokaliseret d. 13. Maj 2020 på:
<https://en.oxforddictionaries.com/definition/stereotype>

Nicolaisen, M. M. , "First love" på Gyldendal Engelsk (7.-10. klasse). Gyldendals

Paula Marie Tebbens
30160138

Professionsbachelorprojekt i fag Engelsk
Københavns Professionshøjskole

Juni 2020

fagportaler. Lokaliseret d. 20. Maj 2020 på:

https://engelsk.gyldendal.dk/topics/8_10_klasse/first-love

UVM/ Børne- og Undervisningsministeriet (2020). Folkeskolens formål. Lokaliseret d. 17.

Maj 2020 på: <https://www.uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-maal-love-og-regler/om-folkeskolen-og-folkeskolens-formaal/folkeskolens-formaal>

UVM/ Børne- og Undervisningsministeriet (2019). Engelsk- fælles mål. Lokaliseret d. 01. Juni 2020 på: <https://emu.dk/sites/default/files/2019-08/GSK-F%C3%A6llesM%C3%A5l-Engelsk.pdf>

Bilag 1

Queering af kultur- og fremmedsprogsundervisning – en tjekliste

Dette dokument skal give informeret vejledning, som lærere kan bruge til at generere deres egne behovsbaserede, situations-specifikke mikrostrategier eller undervisningsteknikker.

Ved udvalg af undervisningsmateriale/til hjælp ved en analyse i fælleskab med klassen

Positionering og repræsentation af aktørerne

- Hvad ved vi om forlag og forfatter af materiale?
 - Hvad er deres baggrund, perspektiver og privilegier?

Repræsentation af kultur, samfund og verden

- Hvilke kulturelle identiteter er repræsenteret og hvordan?
 - Hvilke køn, seksualiteter eller etniciteter findes i materialet?
 - Understøtter materialet den binære kønsdiskurs (dvs. ”mænd” & ”kvinder”) eller omtales der andre mulige kønsidentiteter?
 - Er LGBTQI* personer repræsenteret? (Findes der flere perspektiver, eller måske kun en ”token gay” person? Hvordan omtales personerne og med hvilke narrativer?)
 - Formidler materialet en heteronormativ dominans, dvs. præsenteres der hovedsageligt cis-heteroseksuelle perspektiver eller præsenteres der andre seksualiteter?
 - Bliver der præsenteret intersektionalitet? (f.eks., Queere med anden hudfarve end hvid/homoseksuelle med funktionsvariationer osv.)
- Hvordan anses kultur og identitet i materialet? (Essentialistisk/non-essentialistisk, statisk/dynamisk)
 - Bliver en bestemt kultur præsenteret tilhørende en bestemt samfundsgruppe?

Tilgang til interkulturel læring

- Fremmer tilgangen til kulturel læring opmærksomhed om subjektivitet og kulturel identitet?
 - Bliver eleverne inviteret til at reflektere over deres egen subjektivitet og kulturelle identitet?

- Bliver eleverne inviteret til at reflektere på kryds af identiteter?
Bliver der arbejdet kritisk med processer som Othering, minorisering, og racialisering?
- Hvad er lærerens rolle?

Generelt vigtig at tænke på:

- Anerkend, at seksuel literacy er en del af sprogvidenskab / kulturel fluency
- Faciliter queer-undersøgelse om sprogets og kulturets virkning
- Benyt heteronormative diskurser til læringsformål
- Værdsæt multiseksuelle erfaringer og perspektiver af studerende og lærere
- Stil queere spørgsmål om sprogundervisningsressourcer og forskning

Det vil sige:

- Tag queere emner og perspektiver op i klassekontekst og brug dilemmaer eller en mulig form for ubehag (for andre eller en selv), som et værktøj til at analysere og tale om kommunikationens socioseksuelle dimensioner.
- Planlæg diskussioner og klasseaktiviteter på en måde, så de kan fungere som ventil for queere synsvinkler og positioner i forbindelse med social interaktion inden for og uden for klasserummet.
- Overvej, hvordan heteronormativ praksis påvirker kommunikationen i klasselokalet (og udenfor), og hvordan dette bringer andre seksualiteter til tavshed og muligvis gør dem 'unormale' eller 'forkerte'.

(Denne tjekliste trækker på Risager's analytiske spørgsmål i forhold til Cultural studies læsning (2018, s. 136), Nelson's fem mikrostrategier (2009, s. 206-217), og Dervin's artikel om Queering af kultur- og fremmedsprogsundervisning (2015, s.24)